

Õiguskantsler

Teie 13.12.2023 nr

Meie 12.01.2024 nr 14-1/231792/2400240

Šveitsi töövõimetuspension

Lugupeetud avaldaja

Pöördusite õiguskantsleri poole, kuna leiate, et Eesti Töötukassa ja Sotsiaalkindlustusamet ei ole Teid piisavalt abistanud Šveitsist töövõimetuspensionini saamisel. Oma kirjas küsisite ka, miks määratakse Eestis inimestele töövõimetoetus ja mitte töövõimetuspension, ning seadsite kahtluse alla, kas Eesti Töötukassa on pädev vajalikke dokumente Šveitsile edastama.

Õiguskantsleri nõunik võttis Teie avalduse lahendamiseks kontakti Eesti Töötukassaga. Saadud teabe kohaselt saatis Eesti Töötukassa 2023. aasta lõpus kõik Teile Šveitsi töövõimetuspensionini määramiseks vajalikud dokumendid Šveitsi sotsiaalkindlustusametile uuesti. Eeldatavasti on Šveitsi sotsiaalkindlustusamet nüüd kõik Teile töövõimetuspensionini määramise otsuse tegemiseks vajalikud andmed olemas.

Töövõimereform

1. Töövõimereformi eesmärk oli toetada vähenenud töövõimega inimeste töö- ja ühiskonnaelus osalemist. Kui enne reformi hindas Sotsiaalkindlustusamet seda, kuidas on pikaajalise tervisekahjustusega inimene töövõimetu, siis nüüd hindab Eesti Töötukassa seda, kuidas inimene tööd teha saab ja vajadusel toetab tema töötamist tööalase rehabilitatsiooni, töökoha kohandamise, sobiva töö leidmise jt Eesti Töötukassa poolt osutatavate tööturuteenustega. Inimesele, kellel Eesti Töötukassa on tuvastanud osalise või puuduva töövõime, makstakse töövõimetoetust. Töövõimereformi aluseks on [töövõimetoetuse seadus](#).

2. Töövõimereformi põhjuste kohta leiate soovi korral rohkem teavet töövõimetoetuse seaduse eelnõu [seletuskirjast](#). Töövõimereformi tulemuste kohta on avaldatud infot Eesti Töötukassa [veebilehel](#) ja dokumendis „[Töövõime toetamise süsteemi loomise ja juurutamise makromajandusliku mõju hindamise lõppraport](#)“.

Teabe edastamine Eesti Töötukassa poolt

3. Teie avaldusele lisatud Šveitsi sotsiaalkindlustusametuse kirjast selgub, et Teil tuleb pöörduda oma elukohajärgse pädeva asutuse poole ja paluda, et see asutus edastaks Šveitsi sotsiaalkindlustusametusele Teile töövõimetuspensionini määramiseks vajalikud dokumendid.

4. Euroopa Liidus reguleerib töövõimetushüvitiste (sõltumata sellest, kuidas neid hüvitisi riigisisest nimetatakse) maksmist teise Euroopa Liidu liikmesriiki Euroopa Parlamendi ja Nõukogu [määrus nr 883/2004](#). Määrus ei ühtlusta riikide makstavate sotsiaalkindlustushüvitiste määramise ja maksmise tingimusi ja korda, vaid kehtestab reeglid, mille alusel makstakse neid hüvitisi nendele inimestele, kes on töö- või elukoha vahetuse tõttu liikunud ühest Euroopa Liidu liikmesriigist teise liikmesriiki.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

5. Šveits ei ole Euroopa Liidu liikmesriik, kuid on selle Euroopa Liidu määrusega ühinenud. Seega kohaldatakse seda määrust ka Šveitsis (vt „[Kokkulepe Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning Šveitsi Konföderatsiooni vaheline kokkulepe isikute vaba liikumise kohta](#)“, I lisa „Isikute vaba liikumine“ II lisa „Sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimine“ A jao „Nimetatud õigusaktid“ paragrahv 1).

6. Eestis on töövõimetushüvitiste osas määruse rakendamise eest [vastutavad asutused](#) nii Sotsiaalkindlustusamet kui ka Eesti Töötukassa. Kumb neist asutustest inimese avalduse lahendamise eest vastutab, see sõltub sellest, kas inimesele on määratud töövõimetoetus või töövõimetuspension. Kui inimesele on määratud töövõimetoetus, on vastutavaks asutuseks Eesti Töötukassa. Kui inimesele määrati enne töövõimereformi tähtajatult töövõimetuspension (inimesed, kellele oli kuni 31.12.1999 kehtinud riiklike elatusrahade seaduse alusel määratud invaliidsusgrupp tähtajatult, vt [riikliku pensionikindlustuse seaduse](#) § 58 lõige 3), siis on vastutavaks asutuseks Sotsiaalkindlustusamet.

7. Seega on Eesti Töötukassa Euroopa Liidu määruse mõttes töövõimetushüvitiste maksmise eest vastutav asutus, mille edastatud teavet aktsepteerivad kõigi nende riikide asutused, mis Euroopa Liidu määrust kohaldavad.

8. Eesti Töötukassast saadud info kohaselt ei ole neil senises töös Šveitsiga andmevahetuse suhtes probleeme olnud.

Šveitsi töövõimetuspensioni saamise tingimused

9. Teie avaldusele lisatud Šveitsi sotsiaalkindlustusasutuse kirjas on selgitatud, et töövõimetuspensioni saamise eelduseks on see, et olete olnud sotsiaalkindlustusega hõlmatud vähemalt kolm aastat, millest vähemalt ühe aasta jooksul olete olnud kindlustatud Šveitsis. Samuti on selles kirjas selgitatud, et töövõimetuspensioni makstakse, kui inimese töövõimetus on vähemalt 40%.

10. Eesti kindlustusstaaži tõendab Šveitsi sotsiaalkindlustusasutusele Eesti Töötukassa edastatud dokument.

11. Euroopa Liidu määrus kohustab teist riiki inimese töövõimele antud hinnangut aktsepteerima ainult sel juhul, kui nendes riikides hinnatakse inimeste töövõimet suhteliselt sarnaste reeglite alusel. Selle kohta peab määruse artikli 46 lõike 3 alusel olema tehtud määruse VII lisasse vastav kanne. Nimetatud lisa on kanded ainult Prantsusmaa, Belgia ja Itaalia kohta. Teiste riikide kohta määruse VII lisa kandeid ei ole. Järelikult hinnatakse neis riikides inimeste töövõimet erinevatel alustel.

12. Määruse VII lisa puuduvad vastavad kanded ka Eesti ja Šveitsi kohta. See tähendab, et Eesti Töötukassa otsus Teie töövõime kohta ei ole Šveitsi sotsiaalkindlustusasutusele siduv. Šveitsi sotsiaalkindlustusasutus kasutab küll Eesti Töötukassa saadetud tervise- jm vajalikke andmeid, kuid Teie töövõimetust hinnatakse Šveitsis kehtivate õigusaktide kohaselt. Šveitsi töövõimetuspensioni saamiseks peab Teil Šveitsi reeglite järgi hinnatult olema vähemalt 40% töövõimetus.

Loodan, et neist selgitustest on abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Merle Malvet 693 8426; Merle.Malvet@oiguskantsler.ee